

POSTANOWIENIE

Dnia 20 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania S. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.
z udziałem zainteresowanych: M. K. , D. S. , A. E. K.
o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 20
sierpnia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odrzuca skargę kasacyjną,**
- 2. oddala wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 11 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...), oddalił apelację płatnika składek S. sp. z o.o. w S. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 15 lipca 2015 r. sygn. akt VII U (...), oddalającego odwołania płatnika składek od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia z 13 stycznia 2014 r. stwierdzającej, że D. S. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów zlecenia zawartych z A. E. K. , a wykonywanej na rzecz S. sp. z o.o. w S., tj. pracodawcy, z którym pozostawał jednocześnie w stosunku pracy, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym,

chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik płatnika składek S. sp. z o.o. w S. w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r., o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266) w okresie wskazanym w we wcześniejszej decyzji (nr (...)) oraz decyzji z dnia 11 czerwca 2014 r. stwierdzającej, że M. K. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów zlecenia zawartych z A. E. K. , a wykonywanej na rzecz S. sp. z o.o. w S. , tj. pracodawcy, z którym pozostawał jednocześnie w stosunku pracy, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik płatnika składek S. sp. z o.o. w S. w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w okresie wskazanym we wcześniejszej decyzji (nr (...)).

Wyrok Sądu Apelacyjnego płatnik składek zaskarżył w całości. Zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest: 1) art. 2 Konstytucji RP, przez przyjęcie wykładni art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stojącej w sprzeczności z zasadą demokratycznego państwa prawa, w tym w szczególności zasadą poprawnej legislacji; 2) art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że definiuje on pracodawcę jako płatnika składek na ubezpieczenia społeczne za osobę wykonującą pracę na podstawie umowy zlecenia, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli zawarła ją z osobą trzecią i w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy, pomimo iż definicja legalna płatnika zawarta jest w art. 4 pkt 2 lit. a tej ustawy, a rola tego przepisu sprowadza się jedynie do objęcia takiej osoby, która świadczy pracę w ramach umowy zlecenia na rzecz pracodawcy, ubezpieczeniami społecznymi w zakresie właściwym dla osoby pozostającej w stosunku pracy; 3) art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez jego niezastosowanie, podczas gdy z treści przedmiotowego przepisu jednoznacznie wynika, że płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne za osobę wykonującą umowę zlecenia jest podmiot pozostający z tą osobą w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniem, tj. zleceniodawca; 4) art. 17 ust. 1 oraz art. 17 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez ich niezastosowanie

i przyjęcie, że podmiotem zobowiązanym do obliczenia, w tym także części składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz chorobowe finansowane przez ubezpieczonego, potrącenia ich ze środków ubezpieczonego a następnie przekazania składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wraz z częścią finansowaną przez płatnika, za zleceniobiorcę może być podmiot trzeci, podmiot niepozostający z ubezpieczonym w stosunku prawnym uzasadniającym wypłatę wynagrodzenia i objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, a zatem podmiot inny niż zleceniodawca; 5) art. 18 ust. 1 w związku z art. 18 ust. 1a w związku z art. 8 ust. 2a oraz art. 4 pkt 2 lit. a oraz art. 17 ust. 1 oraz art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez ich błędne zastosowanie i przyjęcie, że w podstawie wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne pracownika pracodawca ma obowiązek uwzględnić jego przychód z tytułu umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią, jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje on pracę na rzecz pracodawcy, pomimo iż tego rodzaju przychód nie został przez pracodawcę wypłacony ani postawiony do dyspozycji pracownika i pracodawca nie jest stroną umowy cywilnoprawnej.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że jest ona oczywiście uzasadniona, a w sprawie istnieje istotne zagadnienie prawne wymagające wyjaśnienia. Zdaniem skarżącego, art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych był przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w zakresie uznania wskazanych w nim osób za pracowników, o tyle jednak, jak dotąd Sąd Najwyższy nie przeanalizował zagadnienia systemowo pod kątem tego, czy w ustawie systemowej istnieje podstawa prawna do uznania, że obowiązek naliczenia i odprowadzenia składek - w przypadku, gdy praca świadczona jest na rzecz pracodawcy, ale umowa cywilna została zawarta z osobą trzecią, która wypłaca wynagrodzenia - obciąża tego pracodawcę, w szczególności czy tę podstawę prawną stanowi powszechnie uznany w orzecznictwie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd Najwyższy, w ocenie skarżącego, dotychczas nie analizował, czy w istocie co do tej kwestii nie istnieje luka prawna, a jeżeli tak, to czy dopuszczalne jest jej wypełnienie w drodze rozszerzającej interpretacji art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd Najwyższy nie analizował, czy w takim stanie prawnym nie należało stosować

ogólnej zasady, że płatnikiem jest podmiot zawierający umowę cywilną i z tej racji rozliczający osobę objętą ubezpieczeniem. Zdaniem skarżącego, wykładnia i stosowanie art. 8 ust. 2a w związku z art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, które skutkują zobowiązaniem pracodawców do opłacania składek za pracowników z tytułu umów zlecenia zawartych przez tych pracowników z osobami trzecimi, objętych obowiązkiem opłacania składek, na podstawie, których praca jest świadczona na rzecz własnych pracodawców, mimo braku jednoznacznego przepisu ustawowego - narusza art. 84 Konstytucji.

W wykonaniu zobowiązania Sądu, skarżący wskazał wartość przedmiotu zaskarżenia co do sprawy dotyczącej M. K. na kwotę 1.647,39 zł, co do sprawy D.S. na kwotę 1.341,08 zł, zastrzegając, że skarga kasacyjna jest dopuszczana, ponieważ sprawa jest sprawą o objęcie ubezpieczeniem społecznym.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie w całości, a także o zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c., skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Zdaniem skarżącego, sprawa ta (w odniesieniu do każdego zainteresowanego) jest sprawą o objęcie ubezpieczeniem społecznym, a więc sprawą, w której skarga kasacyjna jest dopuszczalna niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia. Stanowisko skarżącego jest błędne. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że w sprawach tego rodzaju jak w niniejszej sprawie, przedmiot sporu, w konsekwencji przedmiot zaskarżenia, wynika z przyjętej w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych konstrukcji

uznania osoby wykonującej pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej na rzecz własnego pracodawcy za jego pracownika. W powołanym przepisie pojęcie pracownika jest rozszerzone na jego dalszą aktywność w ramach umowy cywilnoprawnej, jeżeli w jej ramach świadczy pracę na rzecz swojego pracodawcy. Także w zakresie tej sfery aktywności jest on uznawany - na potrzeby ubezpieczeń społecznych - za pracownika tego właśnie pracodawcy, w związku z czym płatnikiem składek z tego tytułu jest pracodawca (art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej uwzględnia się jedynie w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tego pracownika - art. 18 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727; z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117; z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266; z dnia 18 marca 2014 r., II UK 449/13, LEX 1451362; z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13, LEX nr 1458679; z dnia 23 maja 2014 r., II UK 445/13, LEX nr 1475168; z dnia 4 czerwca 2014 r., II UK 447/13, LEX nr 1480061; z dnia 27 kwietnia 2017 r., I UK 182/16, LEX nr 2279009; z dnia 16 maja 2018 r., III UK 182/17, LEX nr 2555732). Oznacza to, że osoba wykonująca pracę na rzecz swego pracodawcy na podstawie umów cywilnych podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu jako pracownik i na tym kwestia jej ubezpieczenia się wyczerpuje. Ugruntowany jest zatem pogląd, że sprawa o opłacenie przez pracodawcę składki w wysokości wynikającej z przychodu uzyskanego przez pracownika na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia (lub innej umowy o świadczenie usług) wykonywanej na rzecz tego pracodawcy dotyczy składki, gdyż przedmiotem postępowania w takiej sprawie jest jedynie ustalenie właściwej kwoty jej podstawy wymiaru (por. także postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, LEX nr 1713022; z dnia 19 sierpnia 2015 r., II UZ 14/15, LEX nr 2051058; z dnia 15 marca 2016 r., II UZ 57/15, LEX nr 2290408 oraz z dnia 20 kwietnia 2016 r., II UZ 1/16, LEX nr 2054096). Jest to zatem sprawa o prawa majątkowe, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość

przedmiotu zaskarżenia nie niższa niż dziesięć tysięcy złotych (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.).

Uwzględniając powyższe, a także treść art. 398² § 1 k.p.c., mając na względzie, że wartość przedmiotu zaskarżenia w każdej ze spraw, tj. zarówno D.S. , jak i M. K. jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych, skarga kasacyjna w tych sprawach jest niedopuszczalna.

Z tego powodu, na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

Rozpoznając natomiast wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, należy wskazać na stanowisko judykatury, zgodnie, z którym nie ma podstaw do przyznania kosztów postępowania stronie, która w odpowiedzi na skargę kasacyjną nie dostrzegła wady prowadzącej do jej odrzucenia, a wniosek o koszty wiązała z innymi oczekiwanymi przez siebie rozstrzygnięciami (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 563/01, LEX nr 1405370; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2011 r., IV CSK 593/10, LEX nr 785541; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2014 r., II CNP 17/14, LEX nr 1537289). Skoro organ rentowy wniosek o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego związał z odmową przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie z jej oddalaniem, to wobec odrzucenia skargi kasacyjnej nie ma podstawy prawnej do zasądzenia na rzecz organu rentowego kosztów postępowania wywołanego wniesieniem skargi kasacyjnej.